

ANTTI ROKKA

KAIKKI EIVÄT
PURNANNEET

Kaikki eivät purnanneet

Antti Rokka

Kaikki eivät purnanneet

SAGA Egmont

Kaikki eivät purnanneet

Teos on julkaistu historiallisena dokumenttina, jonka kieli kuvastaa julkaisuaikansa näkemystä.

Cover image: Shutterstock

Copyright © 1955, 2021 Antti Rokka and SAGA Egmont
All rights reserved

ISBN: 9788727157818

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13.4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Vainovalkeat

Yöpakkanen maalasi ruusuja huurteiseen ikkunaan. Hongikossa paukahti silloin tällöin kuin heittimen lähtölaukaus. Mutta se oli vain pakkasherra, joka kävi omaa sotaansa metsässä ja talojen nurkkapielissä. Yrjö istui reppuunsa nojaten tuvan penkillä. Lattialle oli levitetty olkia ja niiden päällä kuorsasi kymmenkunta miestä. Suuressa paistinuunissa räätisivät honkahalot ja miellyttävä lämpö kihelmöi asetakin ja villapaidan alla. Uuninsuusta loimusi punertava hohde hirsiseinälle. Naulassa riippuva jännesaha ja valjaat kuvastuivat selväpiirteisinä seinää vasten. Penkillä oli kaksi nelikulmaista puulaatikkoa, joissa oli kasapanoksia. Pojat olivat kiertäneet ohjasköyttä niiden ympärille, että laatikoita oli helpompi kantaa. Penkin alla oli savesta poltettu kissankuppi ja lattialla kiilteli jaloissa tulleesta lumesta sulaneita vesiläikkä.

Kenenkähän mökki tämäkin mahtoi olla? Yrjö mietti. Hän ei ollut milloinkaan käynyt näillä korpitienoilla, vaikka kotitalosta oli tänne matkaa vain toistakymmentä virstaa. Joku pieneläjä

tässä on asunut, hevosmies, koska on valjaat seinällä. Tai ehkä valjaat ovat jääneet joltakin mökissä majailleelta porukalta. Ehkä tuo sahakin. Kissankuppi varmaankin on talon oma... Yrjö hymähti itsekseen tajutessaan ajatustensa kohteen mitättömyyden. Kissankuppi autiossa talossa. Omituista, että hän oli tuhlannut ajatuksia tällaisellekin, kun niin paljon suuremmista asioista oli kysymys...

Taas alkoi yhtäkkiä helvetillinen tykkien jylinä kaakosta. Tällä kerralla se tuli paljon lähempää kuin päivällä. Tykit olivat varmaankin jo Sikovaaran takana –, ehkä Heinäpurolla. Ja tykkien edessä olivat loppumattomalta tuntuvat vihollislaumat, hyökkäysvaunuhirviöt ja konekiväärit. Vuorokausi sitten Yrjö oli ryhmänsä kanssa lähtenyt puolenkymmenen kilometrin päässä olevasta etulinjasta. Silloin siellä oli ollut verrattain rauhallista. Edellisellä viikolla oli kaikki vihollishyökkäykset torjuttu ja hyökkääjiä oli kaatunut laumoittain suomalaisten linjojen eteen. Paine oli hellittänyt ja hyökkääjä ottanut aikaa järjestelläkseen uudelleen joukkojaan.

Linjat kestäisivät kyllä, niin oli pataljoonan päällikkö vakuuttanut. Levänneitä joukkoja oli vaihdettu eteen, oli saatu myös heittämiä ja tykistöpatteri. Eivät ne tästä yli tule, eivät pääse vaikka kuinka hurraisivat. Ja jos niin huonosti kävisi, että pääsisivät, on meillä toiset linjat takana jo valmiina. Yrjö tiesi tämän. Toinen puolustuslinja oli kilometrin verran hänen kotikylästään. YH:n aikana hän oli itse ollut rakentamassa sitä, vääntämässä hyökkäysvaunujen estekiviä, hakkaamassa murrosta ja vetämässä piikkilankoja. Sinne Varismäen korkeimmalle kohdalle oli ehditty tehdä betonikorsukin.

Ei ryssä koskaan tänne saakka pääse, oli sanottu. Eikä ollut vielä päässytäkään, vaikka toista kuukautta oli tapeltu.

Ensimmäiset linjat olivat kestäneet. Mutta miten kauan...?

Ei voinut enää erottaa yksinäisiä laukauksia. Yö oli täynnä yhä kiihtyvää jylinää. Jääkukkien kirjomat ikkunaruudut tärisivät kuin näkymätön käsi olisi niitä rummuttanut. Joskus tuntui räjähdysten paineaalto puskevan seinän läpi selkään. Merkillistä, etteivät miehet heränneet. He nukkuivat yhtä sikeää, rauhallista unta kuin omissa vuoteissaan joskus rauhan aikaan. Samoin kai nukkuisi Yrjökin, jos olisi vain pitkäkseen heittäytynyt. Melkein viikon he olivat valvoneet etulinjassa yhtämittäisesti, lumihangessa ja hataroissa korsuissa, ja torjuneet kolme viime vuorokautta hyökkäyksiä usein etummaisissa ampumahaudoissa käsirysyä käyden. Mutta linjat olivat kestäneet.

Ikkunan jääkukkien takaa alkoi kuumottaa punainen loimu. Tykistötuli oli sytyttänyt tien varren taloja. Yrjö meni ulos ja näki koko kaakkoisen taivaanrannan leimuavan punaisena. Mustia savupilviä purkautui taivaalle. Tykistötuli oli heikentynyt, mutta käsiaseiden rätinä oli kiivasta. Siellä hyökättiin taas suomalaisten linjoja vastaan. Tykistövalmistelu oli ollut kiivaampi kuin koskaan ennen. Kestäisivätköhän linjat...?

Yrjö palasi takaisin tupaan. Hän lisäsi halkoja uuniin, otti reppunsa ja alkoi syödä. Hänellä ei ollut nälkä, mutta hän tiesi, ettei jaksaisi enää kauan valvoa ellei jollakin tavoin virkistäisi itseään. Liedellä oli mustunut kahvipannu. Yrjö kaatoi siihen vettä, hän asetti pannun uuninliedelle. Ikkunan pielessä naulassa riippui nuhraantunut almanakka. Yrjö alkoi selaila sitä. Kunkin kuukauden kohdalle oli muistiinpanosivulle tehty kankealla käsialalla merkintöjä: Heikki syntyi neljästoista päivä... Aaretti

lähti kaatamaan uuden navetan hirsii kahdeskymmenes päivä...
Kahdeskymmenesviides päivä kova pakkanen...

Ne olivat mökin emännän muistiinmerkitsemiä
elämäntapahtumia vuosi sitten. Missä mahtoivat nyt olla Aaretti,
Heikki ja emäntä...? Ja palaisivatko koskaan mökkiinsä...?
Tietenkin palaisivat, kuten kaikki jotka olivat joutuneet sodan
takia lähtemään kodeistaan. Ryssä lyötäisiin, olisi pakko. Sillä oli
maata kylliksi, ei meillä. Kaaduttaisiin ennen viimeiseen
mieheen, mutta ei maata ja kotikontua vieraalle...

Kahvi kiehui liedellä yli ja Yrjö siirsi pannun penkinlaidalle
jäähymään. Suksisauvojen karskahtelu tieltä ilmaisi jonkun
tulevan. Yrjö hankasi sormellaan jäätä ikkunasta ja näki
sotilaspukuisen hiihtäjän tulevan pihalle. Kohta kopisivat
miehen askeleet eteisessä ja hän astui tupaan.

– Onko alikersantti Kiema täällä?

– Sattuu olemaan. Mikä asia?

Sotamies kaiveli karttalaukkuaan.

– Kiireellinen tiedoitus pataljoonasta. Hän ojensi suljetun
kirjeen, jonka päälle oli punaisella painettu: *Salainen*.

Yrjö repi kuoren auki. Siinä oli lyhyt koneellakirjoitettu
tiedoitus: Osasto Kiema etenee K:n kylään ja tuhoaa polttamalla
kaikki siellä olevat asuin- ja ulkorakennukset. Käsky
toimeenpantava yön kuluessa.

Kormu.

Pataljoonan komentaja.

Yrjö tuijotti sanattomana kirjettä. Sotamies ojensi kuittauskirjan
ja Yrjö tuheresi siihen nimensä.

– Saat mennä. Tai älähän aivan vielä. Juodaan kahvia.

Sotamies istahti.

– Siellä ovat asiat huonosti. Ryssä painaa läpi...

– Ovatko meikäläiset perääntyneet? Yrjö kysyi ja tunsikäsiensä vapisevan.

– Irroittautuvat kai parhaillaan. Ryssä painaa divisioonan voimalla, kuulin pataljoonan päällikön sanovan.

Yrjö kaatoi kahvia pakinkansiin.

– Se oli helvetinmoinen tykistökeskitys. Ampuivat isoilla ja pienillä melkein tunnin ajan, lähetti puheli. – Meiltä menivät yhteydet poikki eikä ollut viestimiehiä korjaamaan tapseja. Molemmat pataljoonan lähetit kaatuivat...

Miehet hörppivät äänettöminä mustaa kahvia.

– Onko aivan varmaa, että meikäläisten täytyy perääntyä? Yrjö kysyi.

– Kyllä se niin on. Sivuutin jo muutamia komppanioita hiihtäessäni. Pojat sanoivat, ettei ollut riittävästi miehiä vastaiskuun.

Samalla alkoi kuulua huutoja ja auton surinaa. Yrjö kurkisti ikkunasta. Lumipukuisia miehiä hiihti jonossa tietä myöten ja kaukana oli tykkien pauke taas alkanut.

– Siellä ampuu oma tykistö nyt, lähetti sanoi. – Mutta minkäpä ne yhdellä patterilla mahtavat.

Yrjö napitti takkinsa ja painoi karvalakin päähänsä.

– Ylös, pojat! On lähdeittävä, hän komensi, nykäisten lähimpänä olevaa miestä olkapäästä.

Kuului unisia örähdyksiä ja joku käänsi kylkeä. Yrjö astui nukkuvien joukkoon. Hän ärjäisi niin kovaa kuin jaksoi:

– Ylös, pojat! Ryssä kimpussa!

Se auttoi. Miehet hyppäsivät pystyyn ja alkoivat hamuilla kivääreitään.

– Ollaanko motissa...? Mitä on tapahtunut...?
– Reput selkään ja autoon, Yrjö komensi. – Lähdetään taaksepäin.

– Pitääkö perääntyä...?
– Ei helvetissä. Painetaan päälle...
– Ovatko ne jo tuvan nurkilla...?
– Näytetään niille jumalauta... Pari miestä syöksyi kivääri kädessä tuvasta.

– Murto on vasta etulinjassa ja ehkä tukitaan. Mutta meidän on lähdettävä suorittamaan komennusta, Yrjö sanoi.

– Siltojako...? joku kysyi.
– Muunlaista hommaa se on. Pankaahan töpinäksi.

Lähetti sonnustautui myös matkalle. Kun miehet kiipesivät pihalla olevan kuorma-auton lavalle, vyöryivät perääntyvien joukkojen autot ohi. Siinä oli pitkä jono valkoiseksi maalattuja autoja, hevosia täyteen kuormattuine rekineen ja marssivia miehiä paririvistössä. Miehet hytisivät kylmästä lavalla kuljettajan reistaillessa jäähtyneen moottorin kimpussa. Tulipalojen loimu liekehti kaameana metsän takaa. Joskus sinkoili kipinöitä taivaalle kuin jättiläisajasta. Oma tykistö ampui harvaksen.

Lopultakin moottori alkoi käydä. Yrjö oli vielä tuvassa. Kun hän kuuli moottorin surinan, hän räiskäytti kanisterista bensiiniä lattialla oleville oljille, kolautti kiväärinsä perällä jääkukkaiset ikkunaruuudut rikki ja heitti palavan tulitikun olkiin. Sitten hän juoksi ulos ja kiipesi koppiin kuljettajan vierelle.

– Antaa mennä!

Auto liittyi maantiellä matelemaan karavaaniin. Yrjö vilkaisi kopin takaikkunasta ja näki liekkien hulmuavan mökin

ikkunoista. Siinä paloi ensimmäinen hänen sytyttämänsä uhrutuli sodan jumalalle.

Oli ajettu melkein tunti karavaanin mukana. Kylän ensimmäinen talo pilkahti esiin tien käänteestä. Taloon vievä tie oli ummessa. Sinne johti vain suksenlatu. Auto pysäköitiin kuusien suojaan. Yrjö komensi kaksi miestä mukaansa. Lavalle jääneet laskivat tynnöristä bensiiniä kanistereihin. Miehet lähtivät tarpomaan syvässä hangessa.

- Onko meidän poltettava koko kylä? toinen miehistä kysyi.
- On, Yrjö vastasi lyhyesti.
- Sinähän olet myös tästä kylästä kotoisin...
- Olen.
- Vauraannäköinen talo tuokin. Sääli, että pitää polttaa...

Peltikatto ja maalattu päärakennus...

- Ja kivinavetta...
- Se ei ainakaan pala...
- Katto ja yliset kyllä... Ei kai siellä ole enää eläimiä...?
- Ammutaan jos on. Ei niitä elävältä polteta ...
- Saatanan iivanat. Kyllä tämä vielä kostetaan...
- Kostetaan varmasti...
- Pannaan Pietari matalaksi...
- Jumaliste pannaankin...

Yrjö kuunteli miesten puhelua. Hänen ajatuksensa olivat jossakin läpipääsemättömissä sokkeloissa. Tykkien jylinä kuului kaukaisena ja tulipalojen loimu kuumotti yhä kaakkoisella taivaalla.

Talon ovi oli lukittu. Yrjö iski kiväärinperällä ikkunan sisään ja tunkeutui tupaan. Huonekaluja ei ollut viety pois. Siinä olivat paikallaan penkit, pöydät ja astiakaapit. Orsilla oli reenjalaksia ja jotakin tarvepuuta. Yrjö antoi taskulamppunsa valokeilan

häilähdellä tuvassa. Kamarissa oli kiikkutuoli ja korkea piironki ja piirongin päällä peili. Kirjavat räsymatot lattialla. Yrjö muisti elävästi keinutuolissa istuneen tytön. Oliko se viime juhannusyönä, kun he olivat tansseista palattuaan menneet istumaan kamariin. Tytöllä oli ollut kansallispuku ja tuomenkukka hiuksissa... Mistä he olivatkaan puhelleet...?

Hän katkaisi väkivaltaisesti ajatusketjunsä.

– Töpinäksi ja nopeasti. Meillä on kiire, hän komensi.

Miehet alkoivat kiskoa verhoja ja mattoja kasaan lattialle, heittivät siihen penkkejä ja tuoleja.

– Olisikohan tuolla kamarissa parempia sytykkeitä...?

– Ei. Antakaa oven olla kiinni, Yrjö huudahti ja kuuli äänensä vieraana ja kireänä. Miehet kokosivat keskilattialle, mitä oli koottavaa, valelivat röykkiön bensiinillä ja tuikkasivat tuleen.

– Navetta ja ulkorakennukset, Yrjö komensi.

Pian leimusivat rakennukset liekeissä. Miehet tarpoivat auton luo ja jatkoivat matkaa seuraavaan taloon. Siellä olivat ovet ja ikkunat pirstaleina, olkia ja patjoja lattialla. Joku osasto oli yöpynyt siellä. Kaapit oli murrettu auki ja joku oli tehnyt tarpeensa lattialle.

Liekit hulmusivat taas. Jatkettiin seuraavaan ja seuraavaan taloon.

– Missä täällä on sinun kotisi? autonkuljettaja kysyi.

– Tuolla. Yrjö osoitti koivukujan päässä olevaa, punaiseksimaalattua taloa, joka tähtikuulaassa yössä näytti melkein mustalta.

– Mennäänkö me sinnekin...?

– Mennään, Yrjö sanoi lyhyesti.

Autolla he pääsivät pihaan saakka. Siinä seisoivat lumisia, ikivanhoja kuusia ja vinttikaivo. Siinä oli myös kaksikerroksinen luhtirakennus ja pihan perillä upea kivenavetta.

- Sääli tätä on polttaa... Jos vielä tullaan takaisin...
- Totta helvetissä tullaan. Tämähän on Suomea.
- Ei täällä moskovalaisia tarvita...
- Ei jumalauta tarvita. Pysykööt omalla maallaan...
- Mutta kun tekee mieli toisen maita. Ja paremmat täällä on pellot kuin Siperiassa. Niitä se kärkkyy...
- Pietarin turvallisuutta muka...
- Metsästysmaita Kuusisen hallitukselle...
- Jumaliste, jos meillä olisi miljoona miestä, niin ei tulisi...
- Ei se solkena tule nytkään. Maksaa saatana joka neliöstä hautausmaaveroa...

– No, käydäänkö töihin, Kiema...? Miehet laskeutuivat bensiinikanistereineen autosta.

– Antakaahan minun mennä yksin, Yrjö sanoi.

Kukaan ei puhunut mitään. Yrjö otti bensiinikanisterin ja lähti astelemaan portaita kohti. Hän kulki suorasekäisenä ja ryhdikkäänä, mutta hänen hartioillaan oli tonni paino.

Kaikki oli sisällä koskematta. Pimennysverhot olivat tiukasti ikkunoissa ja suuri kaappikello peräseinällä, pöydän takana, padat ja pannut liedellä hyvässä järjestyksessä. Yrjö meni saliin ja sytytti pöydällä olevan lampun. Hänen hengityksensä huurusi. Hän seisoivat keskellä lattiaa ja katseli ympärilleen. Mitä outoa täällä olikaan...? Sitten hän huomasi, että taulut olivat poissa seiniltä ja matot lattialta. Jotakin muutakin puuttui, mutta Yrjö ei tajunnut, mitä. Hän otti lampun käteensä ja meni isän kamariin. Siellä oli sänky tyhjänä. Vuodevaatteet olivat viety pois, samoin isoisän ja isoäidin suurennetut valokuvat seinältä. Mutta

pöydällä olivat kirjoitusvälineet ja sanomalehtiä. Kirjakaapissa olivat myös kirjat hyvässä järjestyksessä... Kirjat, ne olivat olleet isälle rakkaita. Hän oli koonnut paljon kirjoja ja lukenut. Siinä olivat myös hevoskilpailuissa voitettut kunniakirjat ja karjanäyttelyissä saadut plakaatit. Yrjö avasi kirjoituspöydän ylimmän laatikon. Siellä oli isän papereita ja laatikollinen vanhoja hopearahoja. Ne kaikki tuntuivat hänestä arvottomilta ja hän työnsi pöytälaatikon kiinni. Hän meni keittiön ja äidin kamarin läpi pieneen takakamariin. Lamppua pitelevä käsi vapisi... Kauanko siitä olikaan, kun hän oli lähtenyt tästä huoneesta...? Kolme kuukautta kai... Hänen kirjansa olivat hyvässä järjestyksessä hyllyllä. Seinällä riippui pienoiskivääri ja maanviljelysopiston lakki. Honkahirret kuulsivat himmeänruskeina. Paneelikatto kiilui, katto, josta hän tunsii jokaisen oksan ja halkeaman. Niitä hän oli lukemattomia kertoja vuoteella loikoessaan katsellut. Joku oksa oli kuin kypäriäinen miehensiluetti, toinen kuin kaksi toisiaan suutelevaa päätä... Niitä oli monta, kaikilla joku vertauskuvallinen muoto. Miten ääretön määrä muistoja liittyikään tähän pieneen kamariin, miten rakkaita ja läheisiä ne olivat kaikki. Ja tämäkö hänen pitäisi omin käsin tuhota...

Ei, hän ei voisi, ei voisi sitä tehdä...!

Ja olisiko tuhoaminen välttämätöntä? Tännehän tultaisiin takaisin, kun sota olisi lopussa ja vihollinen karkoitettu. Miksi pitäisi oma koti nyt tuhota...?

Oma koti. Mutta eivätkö talot, jotka hän jo yöllä oli tuhonnut, olleet myös jonkun omia koteja. Miksi hänen ei ollut niin vaikea polttaa niitä kuin tätä, joka oli hänen omansa. Hän oli tuntenut kyllä sääliä, mutta se oli ollut jollakin tavoin pintapuolista. Sääli, että pitää polttaa Vaskelaisen talo ja sääli, että pitää polttaa

Rimpisen talo... Mutta hän oli heittänyt tulitikun sytykkeihin sittenkin ajattelematta syvemmin. Yrjön mieleen tuli, että asia oli sama kuin naapurin koiraa kurittaessa. Sitä hennoi lyödä lujemmin, koska se ei ollut oma...

Yhtäkkiä Yrjön mieleen muistui, että uudet linjathan olivat juuri kylän rajalla. Jospa hänen kotitaloaan voitaisiinkin puolustaa, jos linjoja voitaisiin sen kohdalla siirtää taaemmaksi...? Olisivatpa oman kylän miehet vain näissä joukoissa, he kyllä iskisivät ryssän takaisin. Mutta koko pataljoonassa Yrjö oli ainoa tämän kylän poika. Miehistö oli kokonaan toisesta maakunnasta. Mutta sittenkin... Omat miehet voisivat majoittua taloon – tänne mahtuisi vaikka koko esikunta. Parempihan täällä olisi olla kuin teltoissa ja korsuissa...

Mutta puolustuslinja oli kylän laidassa. Talo jäisi ehkä ei kenenkään maalle ja tuhoutuisi tykistötulella, tai vihollinen saisi sen haltuunsa ja ottaisi majapaikakseen. Täällä he lämmittelisivät kohmehtuneita, likaisia sormiaan lieden ääressä, toisivat tullessaan aasialaisen hajunsa ja nukkuisivat hänenkin vuoteessaan... Yrjö muisti, kuinka häntä etulinjoilla oli palellut, kuinka lämmin tupa oli ollut kuin tarunomainen unelma. Hänen kotitalostaanko tulisi vihollisen lämmittelypaikka...

Ei, ei ikinä...

Yrjö ryhdistäytyi ja loi viimeisen silmäyksen rakkaaseen ympäristöönsä. Hänen katseensa huomasi hyllyköllä olevien pikkutavaroiden joukossa valkoisen, munanmuotoisen kiven... Sekin! Hän otti hyllyltä kiven ja katseli sitä kämmenellään... Miten kauan siitä olikaan, kun hän oli Liisan kanssa kävellessään löytänyt joen rannalta tämän kiven...? Silloin oli ollut kevät ja metsät olivat tuoksuneet... Hän pani kiven varoen takkinsa rintataskuun. Siellä se oli lähellä sydäntä. Kiven mukana

säilyisivät muistot ja lämmittäisivät... Hän pyörähti äkkiä ympäri ja kulki lamppu kädessä vielä kerran joka huoneessa. Se oli kuin kunniakäynti hautausmaalla. Hän tahtoi vielä kerran nähdä kaiken sen, mikä niin irroittamattomasti liittyi hänen elämänsä onnellisimpiin vuosiin. Äidin kamarin pöydällä oli pino hohtavanvalkoisia pellavaliinoja. Ne oli otettu vaatekaapista, mutta olivat ilmeisesti unohtuneet lähtökiireessä. Siihen ne myös saisivat jäädä niinkuin muukin, mikä jällellä oli. Uhrista piti tulla täydellinen.

Mutta kun hän alkoi kerätä sytykkeitä kasaan, hän tajusi, ettei voinutkaan. Hän jäi seisomaan keskelle tuvan lattiaa ja tuijotti eteensä. Sitten hän jätti lampun palamaan pöydälle ja astui pihalle.

– Heino ja Ravikko! Menkää hoitamaan asia päätökseen. Uunissa on kuivia puita ja isännänkamarissa sanomalehtiä. Valelkaa bensiiniä joka paikkaan ja sytyttäkää hyvin. Yrjöstä tuntui kuin hän olisi antanut määräyksen vanhan kotikasvattihevosen teurastamisesta. Sen piti käydä kivuttomasti ja perusteellisesti.

Miehet lähtivät auton luota bensiinikanistereineen.

– Entä navetta ja ulkorakennukset...?

– Kaikki. Myös sauna ja pieni vaja kuusien alla. Ei saa jättää mitään.

Tämän sanottuaan hän nousi auton koppiin.

– Ajetaan päätielle ja sitä vähän matkaa metsänreunaan saakka. Heino ja Ravikko saavat palata kävellen, hän sanoi.

Auto lähti liikkeelle. Yrjö ei kääntänyt kertaakaan päätänsä. Hän istui vaiti ja tuijotti lumista tietä, johon autonlyhdyt heittivät vapattavia valokeilojaan. Rintataskussa tuntui pieni, valkoinen kivi. Se oli lähellä sydäntä ja ikäänkuin lämmitti. Kivi

Muut sotilaat nukkuvat, ainoastaan Yrjö on hereillä.
Yöpymispaikaksi on löytynyt mökki. Sen seinällä oleva
almanakka kertoo talon entisistä asukkaista. Yön pimeydessä Yrjö
pohtii, missä he mahtavat olla nyt.

Lepohetki keskeytyy, kun sotilaspukuinen hiihtäjä saapuu
paikalle; taistelut eivät ole edenneet oletetulla tavalla, ja osasto
Kiema saa yllättävän tehtävän. Se iskee lähemmäksi Yrjöä kuin
hän olisi osannut odottaa...

Kaikki eivät purnanneet on Antti Rokan vahva novellikokoelma
suomalaisista sodan kourissa.

Antti Rokka on kirjailija **Aarne Haapakosken** (1904–1961)
salanimi. Haapakoski käytti monia salanimiä, joista tunnetuin
lienee Outsider. Hän kirjoitti monipuolisesti niin sotakirjoja
kuin myös salapoliisi- ja historiallisia romaaneja.